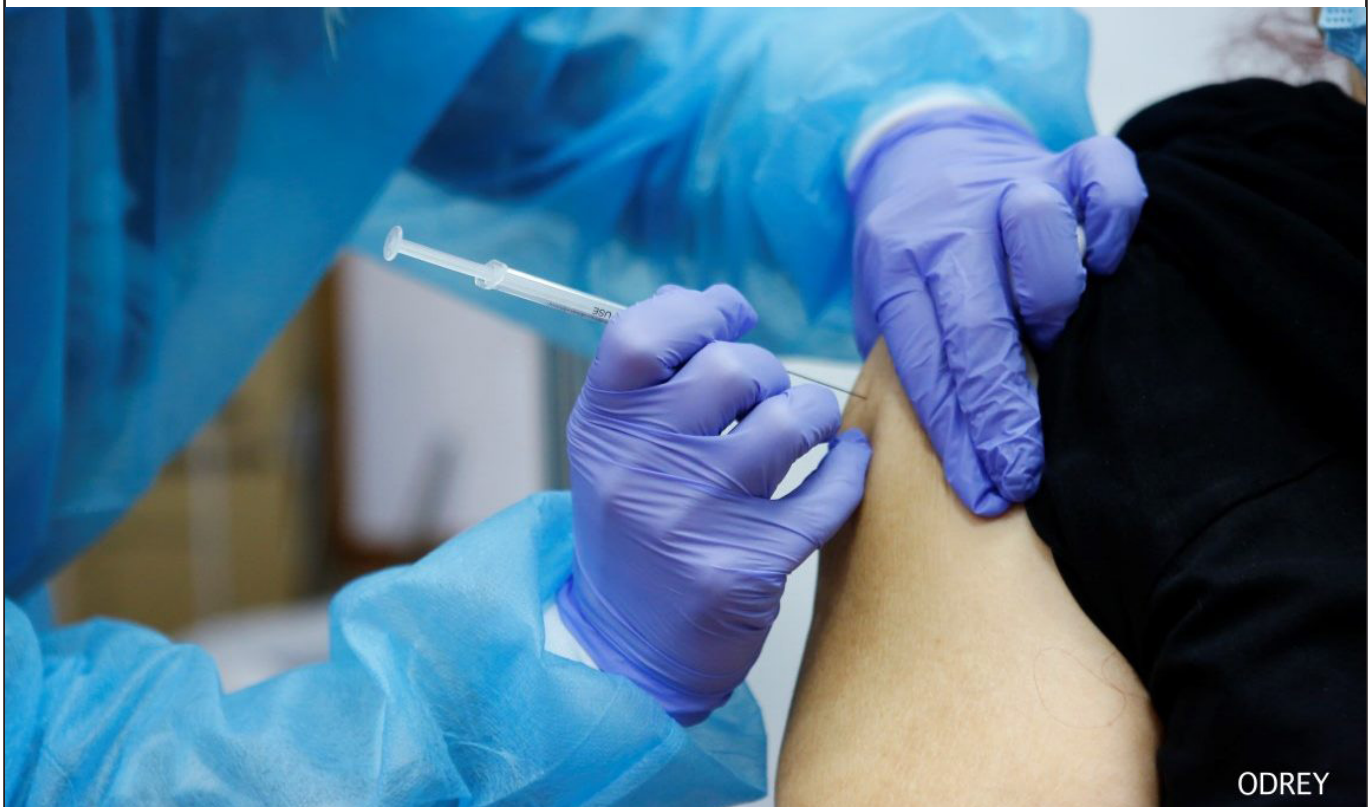

גליון מס' 1 - שנה 38 - ינו'/פבר' 2021 - תשפ"א

קהילתון

בעבר "היים אקספרס"

מחוסנים?

דיור מושלם
שירותי דיור מוגן בביתכם הפרטי

חורף חם עם דיור מושלם!
04-8119445

תוכן עיניינים

עמוד 4	דברים שרציתי לומר - מיכה לימור
עמוד 5	רקוויאם ל-2020 - עמוס ירקוני
עמוד 6	הפמיניזם - רות חשמונאי
עמוד 7-9	השפה הגרמנית בארץ - מיכאל מאיר-ברודניץ
עמוד 10-11	שאלת האשמה - רפי סיאנו
עמוד 12-15	מניפולציה פולנית - מיכה לימור
עמוד 17	לכתוב זה טוב - דליה לורנץ
עמוד 18-19	מבורה לבורה - אילנה זבירין
עמוד 20	העמוד של עדנה מרקוביץ
עמוד 21-23	"מנצחת" - רעיה טילינגר
עמוד 24	התחביב שלי: סריגת נעלי תינוקות - תמר מגדל
עמוד 25	ברכה לשנת 2021 - דוד סימה
עמוד 26	אורן וינר-מנהל חדש ל"ראשוני כרמל"
עמוד 30	101 שנים להולדת משה שובר
עמוד 35	בקהילה - בתשבע וייס

קוראינו מוזמנים לשגר מכתבים למערכת, דעות ותגובות ו/או כתבות לקהילתון

חומר למערכת יש לשלוח לכתובת michalimor@bezeqint.net

בקובץ word, צילומים בפורמט jpeg. חומרים יפורסמו לאחר עריכה והגהה.

חומרים ערוכים לא יועברו לאישור הכותבים ולא יוחזרו במידה ויוחלט שלא לפרסמם.

קהילתון

כתב-עת לענייני חברה, תרבות והיסטוריה

מו"ל: ארגון "פסגות כרמל" (ארגון עולי מרכז אירופה, חיפה)

עורך: מיכה לימור michalimor@bezeqint.net

מערכת: איילת טל-ביתן, מיכאל מאיר-ברודניץ, בתשבע וייס, אילנה זבירין, רות חשמונאי, רעיה טילינגר, עמוס

ירקוני, רחל הרץ-לזרוביץ, עדנה מרקוביץ, רפי סיאנו, פיה פודושין, יעקב שורר,

עיצוב: כרמל פרינט דף אור | Design Studio

דברים שרציתי לומר

מיכה לימור

'מדינה בהרצה' –

מונח בעל שתי משמעויות סותרות. מחד גיסא – ריצה, מרוץ, דחיפות בהולה, ומאידך גיסא – ניסוי, תרגול, תהליך הדורש יישוב דעת, איטיות זהירה, תכנון מדוקדק. שתי המשמעויות הסותרות מבטאות עד אימה את תהליך קיומנו. מחד גיסא – דינמיקת האירועים שאנו חווים, דינמיקה של מרוץ מטורף. טרם עיבדנו עד תום במוחנו, בלבנו, אירוע חשוב ומהדהד אחד וכבר נחת זה שאחריו. עדיין לא עיכלנו מאין, מי, ומדוע וכבר נחת הסקנדל או הפסטיבל הבא. ומאידך גיסא כבר שבעים שנה אנו בניסוי מתמשך, 'הרצה' שאין בה קביעות מוגדרת, אין גבולות מסומנים, אין הגדרות מדוקדקות המבטיחות יציבות וביטחון. כללי חיינו נבחנים יום-יום מחדש, מערכה מתמשכת בין מונחים סותרים, בין חברה דמוקרטית וחופשית לבין שלטון ההלכה, בין חברה בעלת צביון חילוני לבין חברה בעלת צביון דתי, בין קידוש הליברליות, ההומניות, החיים והחוק הממלכתי לבין הקדשת המוצא השבטי, הקברים, הדם והאדמה. ואל אלה נלווית תחרות נלוזה בין אמת לשקר בין ענווה לראוותנות, בין שיח גס לבין שיח מכבד, בין נהנתנות ל"הצנע לכת", בין שוק ההון להון החברתי והתרבותי. מדינה ב"הרצה". ועלינו לבחור עתה ולהביע עמדה. בלא מורא ובלא משוא פנים.

דעות ותגובות

רקוויאם ל-2020

בדרכו של הזמן שאינו מפסיק לזרום, ניצבים אבני-דרך כמו לפני ואחרי מלחמת העולם, לפני דרווין ואחריו, לפני ואחרי פרויד, לפני ואחרי הכרזת המדינה. גם בחפירות הארכיאולוגיות בתלי העולם הזה (בעוד זמן רב, אני מקווה), תימצא בוודאי שכבה המבדילה בין מה שהיה לפני ואחרי 2020 ("הקורונה"). אין לי ספק שבעתיד הקרוב והרחוק נפגוש הרבה ביטויים וניתוחים בהקשר ללפני ואחרי 2020, הן בנושאים שברמת הפרט והמשפחה, והן ברמה הלאומית, הבינלאומית והגלובלית.

תהליכים רבים בכל הרמות והתחומים שהתרחשו ומתרחשים באקטואליה, יתנקזו לשנה זו שגם זכתה למספר שקל לזכור ואף לבטא גרפית – 2020. תתרגלו לביטוי! סביב השנה שזה עתה נפרדנו ממנה, הגיעו לשיאם או לסטאטוס מיוחד. תהליכים רבים: האקלים והסביבה, הפערים החברתיים והכלכליים, הבריאות והרפואה, המדע והאמון בו, הכלכלה, ההון והפיננסים, סביבת העבודה, התחבורה והתקשורת (דור 5, הרשתות והזום), המתח הבין-גזעי והסוציאלי, הגלובליזציה ויחסי המעצמות (ביום האחרון לשנה נפרדה אנגליה מאירופה! כמה סמלי), ההוראה והלמידה, מקורות האנרגיה ותהליכי הייצור (אוטומציה, רובוטיקה), האומנות על ענפיה, ואפילו דרכי הביטוי של ההמונים (הפגנות). ומה לא? נוסיף על אלה את גירעונותיהם של האזרחים והמדינות שנגרמו בחודשי הקורונה, והתוצאה תהיה שצפויה לנו תקופה קשה של אי-שקט, חוסר יציבות, הידוק חגורה ושינויים מפליגים. והרי כולנו לא אוהבים שינויים...

בתקופה כזאת מה שנדרש בראש וראשונה הוא הנהגה וניהול בכל הרמות, מהרמה האישית והמשפחתית, עבור לרמת המפעל והארגון, וכמובן ברמה הלאומית, ואפילו הבינלאומית. כולנו חשים בכישלון של ההנהגה הלאומית בישראל דווקא בתקופה שנדרשה במיוחד. אם היינו עוסקים כאן בארגון כלכלי, היא הייתה בוודאי חדלת-פירעון ופושטת רגל. ברור שממשלה כמו שהייתה לנו בשנה החולפת היא מתכון לאסון קולוסאלי, ולא אכנס לפוליטיקה ולאשמים. וממשלה לא רק אמורה לנהל ולהנהיג, אלא לא פחות מכך, לשמש דוגמה, לסחוף.

זהו המבחן העומד בפני כולנו - בפני אלה ששואפים ונאבקים על ההנהגה בתקופה הקריטית הקרובה, ובפנינו - הבוחרים אותם. לנבחרים - חפשו את המשותף וחתרו אליו! וותרו על האגו! שמשו דוגמה! היפכו את המשבר לתנופה! ולעצמנו - אם לא נשכיל לבחור, יתכן ונפסיד את זכות הבחירה. לכולנו לא יסולח אם ניכשל.

עמוס ירקוני

הפמיניזם

וידוי נאות – לא הייתי שותפה לפעילותן הברוכה של הלוחמות לחרות, לזכויות, ולהזדמנויות השוות לנשים, על אף שהיו אלה נשים מהדור שלי שעשו זאת. למעשה, גדלתי בעולם גברי וזה נראה לי טבעי. גם כשרטטת עבדתי רק אצל גברים, כל הרופאים שטפלו בנו היו גברים פרט לרופאת השיניים, דר. הרט, שלא הביעה כל אמפתיה או רכות כלפי הילדים שבהם טפלה ביד גסה. בשנות השבעים, פניתי למסחר בפלדודות, תחום שנשלט בידי גברים כמו הרשויות הנוגעות בדבר. מאז קום המדינה הייתה שרת מסחר ותעשייה אחת, דליה איציק ושתי סגניות, מאשה לובילסקי ואורית נוקד. היו שתי שרות עבודה גולדה מאיר ואורה נמיר.

גם היום, עם מגמת שחרור האישה, למעשה חלקן של הנשים בעיצוב החברה ותפיסת עמדות קובעות רחוק מלהיות מחצית האוכלוסייה. בין 120 חברי כנסת יש 34 נשים, בין 35 שרים 8 הן נשים ובין 8 סגנים אין אישה. כלומר, משאין הנשים תופסות עמדות פוליטיות מרכזיות כמו בביטחון באוצר, בתעשייה וכד', הן אינן קובעות מדיניות, לא בחלוקת משאבים אשר קובעים את פני החברה ולא בעיצוב אופי המדינה. נראה לי שאין לייחס את מעמד האישה רק לכוח הגברי או למסורת הטבועה בחברה מזה אלפי שנים. אני חושבת שאולי האישה מעדיפה לשמור מקום רב לחייה האישיים ושאיפותיה הפרטיות, מאשר הגבר ואילו רצונה לשלוט באחר צנוע יותר.

על פן זה בוודאי מעניין יותר לשמוע את דעת הסוציולוגים, הפסיכולוגים ואולי גם האנתרופולוגים. אני חושבת, כמובן, שהמאבק על זכויות והזדמנויות שוות לכל בנות ובני אדם וחווה ללא הבדל מין, דת וגזע הוא בעל חשיבות אנושית בסיסית ועליהם יש להמשיך ולהיאבק. אני לא הייתי מודעת, לצערי. לא השתתפתי במאבק הנשים לתיקון מעמד האישה ולהשוואת זכויותיהן ולמרות זאת דרכי הייתה לא בכוונה תחילה ובמידת מה פמיניסטית. בגדי העבודה שלי היו נשיים ומוקפדים, קניתי חליפות יפות ונעליים על עקבים גבוהים לשם חיזוק בטחוני העצמי הנשי. הצטיידתי בארנקים ובתכשיטים יקרים על מנת שאשדר לסביבתי בעבודה הצלחה ובטחון עצמי וכלכלי.

בבית, היו לי בעל ושני ילדים והייתי רעה, אם ועקרת בית טובה ככול ששישורי וכוחותי אפשרו לי. אמנם אז חשבתי על היתרון שהיה לגברים שיכלו להקדיש את רוב זמנם לעבודה ולקידום עסקיהם לעומתי, שמיהרתי לחזר מהמשרד כדי למלא את תפקידיי כבת להורי, אם למשפחתי ולביתי וגם להיות רותי. היום אנחנו רואים שפעילות חלק מהשטרות ומהחילות כלפי הפלסטינים וכלפי המפגינים, מאוד דומה לזו של הגברים אשר ממלאים תפקידים אלה כלומר, בחוסר חמלה ובגסות. בעיתון 'הארץ' אף נכתב "נשים עושות מלחמה" בניגוד לאלה שעושות שלום. לדעתי גם זה חלק מיישום הפמיניזם. שחרור ושוויון זכויות וחובות האישה אינם מבטיחים ליברליזם ולא שלום עולמי. גם מירי רגב וגם מריאן לה-פן הן בדרכן נשים פמיניסטיות.

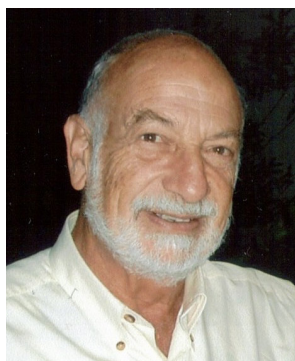
בשם שחרור האישה ושוויון זכויותיה, נשים תובעות להיות גם חיילות וגם שוטרות ללא הבטחת אהבה או שנהא שוות לכול קבוצות העם. אכן, בדיוק כמו שהגברים חלוקים בנטייתיהם כך גם יש נשים עושות שלום ויש כאלה שעושות מלחמה.

רותי חשמונאי

משולחן המערכת

השפה הגרמנית בארץ

מיכאל מאיר-ברודניץ

בגרמניה חיו יהודים מאז התקופה הרומית ובמשפחתי יש תיעוד מדויק לפחות לחמישה דורות שחיו שם. בעליה החמישית, בשנות השלושים של המאה הקודמת, הגיעו ארצה יותר משישים אלף עולים מקהילות יהודים דוברי גרמנית מארצות כמו גרמניה, אוסטריה, צ'כוסלובקיה, הונגריה, ביניהם גם הורי. בארץ ישראל הייתה אז נוכחות לשפה הגרמנית בכנסיות ובקהילות הטמפלרים, בעיקר בערים הגדולות אך רוב העולים החדשים ניסו ללמוד עברית בחריצות, בחוגי לימוד של הארגון שלנו - 'התאחדות עולי מרכז אירופה' - וגם באופן פרטי, למשל אצל דר' אלק, לימים ממייסדי בתי הספר "הלל" ו"ליאו-בק" וקהילת "אור-חדש" ליהדות מתקדמת

בחיפה. הם למדו כתיבה וקריאה, דקדוק, פעלים, הטיות ותחביר ולכך נותרה עדות במחברותיהם, שכמו דברים רבים אחרים - יקים לא זורקים! הם התקשו בשימוש בלשון המדוברת בגלל מיעוט התנסות בדיבור. לרבים שלא עבדו מחוץ לבית, ובעיקר לנשים, שהיו בעיקר עקרות בית, לא היו מספיק הזדמנויות לתרגל בפועל את הדיבור בעברית. בינם לבין עצמם דיברו כולם גרמנית ואפילו היו משתמשים זה מול זה בגוף שלישי רבים (SIE) - הצורה הפורמאלית המקובלת בשפה זו - גם אם היו ממש ידידים מזה שנים ואפילו כשהיו פונים זה אל זה בשמות הפרטיים ואף בכינויי חיבה אישיים.

סופר במשפחתנו שאבא, לאחר שהתכונן לכך, יצא יום אחד בנחישות למכולת של קריגר במרכז הכרמל לערוך קניות רגילות לביתנו, בעברית. לאחר פתיחה אמיצה ומדויקת שהכין על פתק בעברית לגבי כוונתו ורשימת הקניות, אמר לו בעל החנות, אדון קריגר, בגרמנית: "דר' מאיר-ברודניץ היקר, אולי נמשיך בגרמנית? זה הרבה יותר פשוט!". אמי טענה עד סוף ימיה, לאחר יותר מחמישים שנה בארץ - כולל שנות עבודה רבות וגידול שני בנים והשתתפות במאות אירועים בעברית כמו למשל ימי הורים בבתי הספר שלהם - ש"יש בחיפה שני סוגי אולפנים לעברית: אלה שכבר למדתי בהם ואלה שבהם עוד אלמד!" היא כמובן הגזימה, כי בפועל היא הסתדרה בעברית די טוב, אבל היא העדיפה גרמנית או אנגלית.

נושא השפה לא היה פרקטי בלבד אלא גם טעון משקעים של תרבות יהודית וגרמנית כללית. רבים מיהודי מרכז ומזרח אירופה היו דוברי יידיש הקשורה לגרמנית ומאז האמנציפציה הלכו ורבו ביניהם כאלה שהפנו פניהם מערבה ורכשו את השפה הגרמנית תוך הגירתם אל ערי מרכז אירופה בארצות השונות, או תוך לימודים בערים כאלה. היו רבים שהתאמצו לרכוש השכלה ולהשתלב במודרנה, ועבורם סימלה השפה הגרמנית תנאי מעשי הכרחי לחיבור חברתי וגם אחד השיאים בדרך להתקדמות מקצועית ולהשתלבות בתרבות המתחדשת.

הלאומנות המודרנית בארצות השונות, אנטישמיות, הפליה, הדרה ורדיפות, גירוש מגרמניה ולבסוף ההשמדה בכל ארצות אירופה ביטאו עבורם לא רק אסון אישי וציבורי של בני העם היהודי אלא גם ביטוי לכישלון המאמץ להשתלבות תרבותית של מיליוני יהודים דוברי גרמנית במדינותיהם, באירופה, בתרבות המערב וברוח הזמן והמודרנה. מבחינת ניצולים רבים, שפה זו עדיין נשארה שפת התרבות המכובדת הקרובה להם והם המשיכו לנהל בה את חייהם.

השתלטות הנאצים ביטאה עבור רבים מיהודי אירופה כישלון עצמי אדיר של הגרמנים שבוודאי לא ניתן לייחס אותו ליהדותם של אלה שחתרו להשתלב בתרבות זו וגם תרמו בה רבות! רבים בגרמניה עצמה ובפזורות הפליטים שברחו ומצאו מקלט בארצות שונות - בעיקר בעולם החדש - לא נואשו, חלמו והמשיכו לקוות למהפך חוזר של גרמניה התרבותית שלהם. בארצות ההגירה בהן נוסדו קהילות של יוצאי גרמניה – יהודים ולא יהודים - המשיכה תרבות זו להיות להם מוקד הזדהות עד ימינו וגם היקים בארץ שמרו וייצגו משהו מזיכרון תרבותי זה.

כדוגמה פרטית: אבי נאבק מאז הולדתו בארץ ב-1936 משך שנה בחילופי מכתבים רשומים מול הקונסוליה הגרמנית הנאצית בירושלים ודרש שאקבל תעודת לידה גרמנית כחוק, כבן של אזרח גרמני שלחם עבור הקייזר ושירת את גרמניה, כפי שעדיין ראה את עצמו, ואולי גם כביטוי לתקווה שגרמניה שלו תחזור מדרך הנאציזם שעליה עלתה! ואכן בסופו של דבר קיבלתי תעודת לידה גרמנית בנוסף לפלסטינית שלי. כמובן שאחרי החרפת חוקי הגזע נשללה אזרחותו הגרמנית של אבי ואתה גם שלי.

על רקע כזה המשיכו להתקיים בארץ ישראל מוקדים של תרבות, ספרות, עיתונות וחברה בגרמנית וביניהם ב'התאחדות עולי/יוצאי גרמניה' שבארגון ממשיך שלה, 'פסגות כרמל', אנו חברים ופעילים עד היום. השפה הגרמנית המשיכה לשמש באופן פרטי וקבוצתי בעיתונות ובארגונים שונים וגם הייתה שפתו המקורית של ה'קהילתון' שלנו שהחל את שירותו תחת הכותרת 'MB' - דף מידע - והוצאנו אותו בחיפה במתכונת דו-לשונית עד לפני שנים אחדות. למול שימוש בגרמנית בלטו בארץ קבוצות ויחידים שהחרימו את השפה ולחמו בה בכעס ואף באלימות. למרות זאת נוצר כאן גוף יצירה נרחב בשפה הגרמנית המבטא פעילות אקדמית, ציבורית, עיתונאית ואמנותית של אנשים שהיו נושאי השפה והתרבות הגרמנית בארץ.

עבורי הייתה הגרמנית שפת אם ובית ושפה עיקרית עד גיל שנתיים וחצי, כשהלכתי לגן הילדים. שירים ששרו לי אמי, דודתי וסבתותיי היו בגרמנית וספרי ילדים שהובאו מגרמניה והועברו בין המשפחות כאן - נקראו לי בגרמנית. בגן הילדים כבר שלטה העברית אך אחד מיתרונותיו החשובים עבור הורי הילדים בגן זה ברחוב אלחנן במרכז הכרמל היה שהגננת בעלת הגן, מרתה צ'וצ'קה, באה מווינה ודיברה גם גרמנית! עד היום, כמו רבים מבני דורי מרקע דומה, אני שולט בשפה ומרגיש בה בנוח ובהזדמנויות הנדירות שאני נמצא עם דוברי גרמנית אני שמח שאני עדיין שולט בשפה זו וגם נהנה מביטוייה החדשים.

ילדות וגדילה באווירה דו-לשונית זו היא בוודאי אחד מהיסודות והתמריץ להתפתחות יכולותיי המילוליות הכלליות והמסוגלות ללמוד שפות נוספות שבאו לביטוי ושימוש בהמשך חיי ואולי גם לפתיחות שלי ושל אחרים לרב-תרבותיות בתוך החברה הישראלית ומעבר לכך.

בעת מלחמת העולם, עם התגברות המידע והמודעות לפשעי הנאצים הפכה הגרמנית שפה פסולה בציבור בארץ. בחדר המדרגות בבית הדירות שבו גרנו במרכז הכרמל נכתב באותיות גדולות ובולטות בגיר צבעוני על הקיר: "עברי דבר עברית! רק תאריך עברי – רק עברית!". בבית, עם אימא ומשפחה, המשכנו לדבר

גרמנית אך ביני ובין אחי – רק עברית. יתר על כן, עוד בגיל הגן לא היה לנו נעים לדבר גרמנית ברחוב, בעיקר בנוכחות ילדים אחרים, והייתי עונה בעברית. למרות ההתנגדות לכך – המשיכה הגרמנית להיות שפה בשימוש ביתי וציבורי נרחב בין יוצאי קהילות דוברות גרמנית במשך שנים רבות, בעיקר בשכונות כמו הכרמל ובשכונות חשובות בערים אחרות בארץ כמו רחביה בירושלים והצפון בתל-אביב וגם בישובים קטנים יותר. השפה נשמרה בפי המשתמשים בה בצורתה המקורית דאז, היום קצת מיושנת ומושכת תשומת לב מחויכת של דוברי גרמנית בת זמננו. השפה חדרה גם ללשון יומיום עברית באימוץ מונחים שימושיים בתחומים שונים בעת שעוד לא היה מינוח עברי מתאים (*).

רק מעטים מדור הישראלים המגורשים מגרמניה על ידי הנאצים חזרו להתיישב בה. לעומת זאת כיום, בשנות הדור הרביעי מאז גירוש היהודים מגרמניה והשואה – קיימת התחדשות הנוכחות של יהודים בגרמניה. חלקם משתקעים שמקורם במזרח אירופה אך רבים ישראלים המשתקעים בארץ חשובה זו, חלקם מצאצאי המגורשים ממנה. לאור זאת רבים מעוניינים ברכישת השפה הגרמנית ויש משתתפים בפעילות המוסדות המייצגים תרבות זו בארץ.

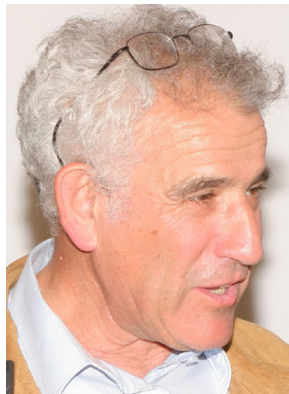
לאור תהליך זה מעניין באיזו מידה יחזור ויתרחב בארץ העניין בשפה הגרמנית ובתרבותיה.

(*) לשפה זו יש תיעוד מקסים ב-"מילון בן יהודה שטראסה" בהוצאת ידיעות אחרונות, 2012.

שאלת האשמה

רפי סיאנו

הפילוסוף הגרמני קרל יספרס (Karl Jaspers 1883- 1969) היה רופא שהתמחה בפסיכיאטריה. את תהילתו רכש כפילוסוף. הוא חי בשנות הנאציזם בגרמניה ואיבד את משרתו כפרופסור באוניברסיטת היידלברג (1936). חי עם אשתו היהודייה גרטרוד מאייר תחת איום מתמיד של המשטר. אחרי המלחמה היגר לשווייץ (1948). שם היה ידיד של חנה ארנדט Hanna Arendt, אינטלקטואלית יהודייה שהשלימה עוד בהיידלברג את עבודת הדוקטורט שלה אצלו (1929) כאשר עדיין לימד שם. מפעילה בעליית הנוער ארנדט הפכה למבקרת חריפה של הציונות. היא מפורסמת בגלל ספרה "אייכמן בירושלים". שם טבעה את המשפט "הבנליות של הרועה" וזה התקבל בממסד היהודי-ציוני כביטוי של זילות.

אחרי המלחמה, בשנת 1946 יספרס חיבר ספר בשם "שאלת האשמה" (Die Schuldfrage). בספר הוא מפרט את סוגי האשמה כפי שהוא רואה אותם וטוען שיש להבדיל בין "אשמה פלילית", ל"אשמה פוליטית" ול"אשמה מוסרית". למה הכוונה?

אשמה פלילית היא, שהפרתי חוקים קיימים. בית המשפט קובע על סמך הוכחות שפעלתי בניגוד לחוקים קיימים ואיענש לפי שיפוט השופטים.

אשמה פוליטית היא תוצאה של מעשים של ההנהגה הפוליטית של המדינה שבה אני חי. אני אזרח של המדינה ואם המדינה עוברת על חוקים בינלאומיים גם אני שותף לעבירה.

אשמה מוסרית פרושה שאני אחראי על מעשיי בכל רגע, לדוגמה אם אני חייל ומבצע פקודה בלתי חוקית בעליל, אני השופט של עצמי, אני יודע בתוכי אם אני בסדר ועלי החובה להיוועץ ולברר במקרה ואינני יודע מה נכון ומה לא נכון. יתכן שבשעת שיפוט יש נסיבות מקלות כגון לחץ חברתי או סכנה מוחשית או מדומיינת לי או ליקרים לי.

לפי יספרס קיימת סולידריות בין בני אנוש שמטילה אחריות על כל אחד שהוא עד לאי-צדק ובמיוחד לפשע שמתרחש בנוכחותו. אם לא נקטתי יוזמה כדי שאמנע רצח, גם תחת סכנת חיי, אזי אני נושא באשמה מוסרית ללא אפשרות של כפרה.

בשנים בהן השתלט הנאציזם על גרמניה יספרס ראה איך עמיתיו באוניברסיטה, מי שהיו ידידים ומכרים ניתקו קשר אתו והתכחשו לו. התקרנפות ופחדנות זו מאוד כאבה לו. עד סוף חייהם בגרמניה הוא ואשתו הרגישו "ננטשים מהעולם", כפי שהוא התבטא.

בהמשך הספר חוזר יספרס שוב ושוב אל שאלת האשמה הקולקטיבית. יספרס שולל אשמה קולקטיבית אבל גם מתייחס לחיבור של חנה ארנדט, שבו היא מתארת את "האשמה המאורגנת". בחיבור זה משנת 1944 היא מתארת איך בגרמניה הנאצית כל פרט היה מאורגן במסגרת כלשהיא, כך שלא נותר לו חופש פעולה ומחשבה. נוער היטלר, ברית נערות, ברית נשים, תנועת פועלים, המפעל, המפלגה, הכנסייה, הבית המשותף, לא היה תחום חיים בלי פוליטיזציה מלווה בהחדרת הרעיונות הפרוורטיים של תיאורית הגזע

הנחות, קרי היהדות, ו"יהדות שרוצה להשתלט על העולם". המסקנה של ארנדט הייתה "כשכולם אשמים אף אחד לא אשם".

אשמת הקולקטיב הופכת אצל יספרס לנושא מרכזי. לא קיים זן של "גרמני", "יהודי", "צעיר" או "שמאלן". כל פרט בקולקטיב הוא אחד ויחיד. המשותף יכול להיות ההתארגנות הפוליטית או התרבותית אך מבחינה מוסרית בלתי אפשרי לשפוט קולקטיב.

לא מעט אנשים משווים את ימינו לימי וויימאר בגרמניה, כלומר התקופה בגרמניה מסוף מלחמת העולם הראשונה ועד לעליית היטלר (יש להדגיש – התקופה שקדמה לשלטון הנאצים בגרמניה). אכן יש דמיון מסוים: למשל ריבוי מפלגות וסיעות. שיתוק של עבודה פרלמנטרית סדירה. קיומן של חבורות רחוב או מיליציות גזעניות ואלימות.

אעמוד רגע על ההבדלים מהם אפשר לשאוב עידוד.

מול המוני חנפנים עומדים פקידים ואזרחים משרתי ציבור (שומרי סף) שלא מוותרים על הבעת התנגדות לשקרים המופצים ממקורות ממסדיים. הם גם חושפים ומעמידים לדין מעשים אלימים שלא לצורך בידי המשטרה. אזרחים אמיצים חוסמים קבוצה אלימה כ"לה פמיליה" בלא פחד. מול ערוצי טלוויזיה שמשתיקים עיתונאים עם דעות עצמאיות קם ערוץ עצמאי "דמוקרט TV".

עשרות אלפים מפגינים במשך שבועות רבים נגד שחיתות שלטונית ודורשים ועדת חקירה שתחקור את פעילות ראש הממשלה. הכנסת אומנם אֶכְזְּבָה ולא החליטה על חקירת פרשת הצוללת והספינות שנרכשו בדרך מעוררת חשד של מנהל לא תקין עד כדי שחיתות לכאורה.

במושגים של יספרס: הקולקטיב הישראלי ברובו מתנגד למשטר פגום. אך הדרך טרם הוכרעה.

מניפולציה פולנית

מיכה לימור

הסיפור הבלעדי הנכסף (סקופ בעגה המקצועית-עיתונאית) זרח על אופק חיי המקצועיים לפתע, בלא הכנה מוקדמת. כך אירע לא אחת - בעודי עמל ומתרוצץ לכיסוי אירוע צפוי מסוג אחד, מפציע סיפור בלתי צפוי מסוג אחר שאת סופו מי ישרנו.

האירוע הצפוי מהסוג האחד התחולל במדריד ובטולדו בחורף 1977. שנתיים קודם לכן הלך לעולמו הדיקטטור הספרדי פרנסיסקו פרנקו. פרנקו סירב להכיר בישראל וישראל לא חיזרה אחריו ולעניינינו לא חשובות כרגע הסיבות. עם מותו החל בספרד תהליך דמוקרטיזציה שהושלם ב-1978. מדינת ישראל החליטה לגשש לקראת רקימת יחסים דיפלומטיים עם הממשל הדמוקרטי המתהווה בספרד. הרב הראשי הספרדי בישראל באותה עת, "הראשון לציון" הרב עובדיה יוסף (זצ"ל), גויס אפוא על ידי ראש הממשלה הטרי מנחם בגין למשימת הגישוש. הוא נתבקש לערוך ביקור בספרד ולהכריז שם על ביטולו של החרם היהודי-מסורתי, חרם על ספרד שהוכרז לדעת זרמים שונים ביהדות כעונש וגמול על גירוש ספרד (1492). כדי לעטוף את הביקור בפרוכת יהודית הוזמנו נציגים של הקונגרס היהודי העולמי מאירופה כולה להצטרף אל עובדיה יוסף בביקורו במדריד ובטולדו. הטקס העיקרי והסמלי ביותר אמור היה להתקיים בבירה העתיקה טולדו. במהלכו עתיד היה הרב הראשי לישראל להכשיר את בית הכנסת הגדול והעתיק של טולדו, שהפך במרוצת הדורות לדיר עזים ואחר-כך לכנסייה, ו"לגירו" מחדש, להחזיר עטרה ליושנה.

כשליח הטלוויזיה והרדיו לאירופה (שמקום מושבו בלונדון) נתבקשתי לצאת למדריד ולכסות את האירוע בעל הגוון ההיסטורי ואגב כך לצלם גם כתבה על ספרד המשוחררת. סבבה.

שתי הפתעות ציפו לי במדריד. הראשונה – יחד עם הרב הססגוני הגיע גם הזמר יהורם גאון ורעייתו הטרייה אורנה. הוא הוזמן לסמל בשירתו בטקס את הסמך-תטים האסלים (ספרדים טהורים), יוצאי ספרד מקדמת דנא שהגיעו בגירוש היישר לארץ הקודש. אגב כך תפס נסיעת ירח-דבש. שמחנו להיפגש. שנינו כזכור ירושלמים, בני אותו גיל, על סף ידידים. וההפתעה השנייה – לראשונה מזה שנות דור הגיעה לכנס יהודי באירופה גם משלחת של יהודים מעבר למסך הברזל, מפולין. יש לזכור – פולין ניתקה במצוות הגוש הקומוניסטי את יחסיה עם ישראל מיד לאחר ששת הימים. וכמובן נתק גמור גם בגלל המלחמה הקרה כשאנחנו בצד של הטובים והם משרתי הרעים. כף רגלו של ישראלי לא דרכה על אדמת פולין מאז הניתוק וביקור של אזרחים פולנים, יהודים ושאינם יהודים, בארצות המערב, הותרו על-ידי המשטרים הקומוניסטיים רק במקרים מיוחדים או בהופעות ייצוגיות כמו למשל בתחרויות ספורט בין לאומיות או של בלט בולשוי המוסקבאי. וגם אז, תחת אבטחה נגד עריקות ופיקוח קשוח.

שמעון שורמיי, ראש המשלחת הפולנית הקטנה מוורשה, "התלבש" עלי מרגע מפגשנו במדריד, לשמחתי כי רבה. הוא מוכן לספר לי על הקהילה היהודית הזעירה שנותרה בוורשה, הוא מוכן להתראיין מול המצלמה של הצוות הספרדי שהועמד לרשותי על-ידי הטלוויזיה הספרדית "און פאס", הוא מוכן להיות החבר שלי לנצח. הוא לא דיבר מילה באנגלית אבל אידיש שוטפת. עם הגרמנית שלי הצלחנו לתקשר ולהבין איש את רעהו. "מה מעשיך?" שאלתי, "שר לענייני היהודים בממשלת פולין" השיב "וגם הבמאי הראשי של

תיאטרון 'אידה קמינסקה' בוורשה". (אידה קמינסקה הייתה שחקנית פולנייה-יהודייה מהולדת, מעין חנה רובינא של פולין). מקץ יומיים אינטנסיביים במדריד ובטולדו, במהלך אירועים מרגשים הרודפים זה את זה, בצל אמרותיו ותפילותיו של עובדיה יוסף וזמירותיו של יהורם גאון אומר לי שורמיי: "למה שלא תבוא לוורשה לעשות כתבה לטלוויזיה שלך על התיאטרון שלי?". "דיר באלאק" אני אומר לו בחצי גרמנית חצי אידיש "אני עיתונאי ישראלי, דרכן ישראלי, אין יחסים, אין קשרים, מי ייתן לי להיכנס לפולין?" "אני אסדר" הוא אומר "תן לי את הטלפון שלך בלונדון" ואני מרגיש כבר רמז של סיפור בלעדי. נפרדנו כידידים.

ימים ספורים לאחר שובי לונדונה, טלפון משגרירות פולין בלונדון המזמנני להגיע לקבלת ויזה לפולין. אני נרעש ונפעם. מטלפן למנהל הטלוויזיה בירושלים, ארנון צוקרמן (לימים פרופסור מנהל בצלאל). הוא מתייעץ עם מנכ"ל רשות השידור טומי לפיד (אבא של...) וחוזר עם אישור ועם הנחייה לקבל תדריך ב"צד השני" של שגרירותנו בלונדון. ("הצד השני" בשגרירות היה הכינוי הידוע בכל השגרירויות לאגף בו ישבו אנשי המוסד וקהיליית המודיעין). כמה רכיבים מעניינים בתדריך שאני מקבל: פולין אחראית מטעם מוסקבה על גיוס מודיעין מישראל, אתה תצולם ותוקלט על ידם כל עת שהותך שם, בהיעדר נציגות ישראלית כלשהי בוורשה, אם אתה זקוק לעצה או חש בצרה, צור קשר עם נספח התרבות של שגרירות ארה"ב, הוא מתוודך בענייך, אל תעז להמיר דולרים (לזלוטנים) ברחוב גם תמורת שער שמיימי, אל תצא לסיורים בגפך, אך ורק עם צוות הטלוויזיה שיעמידו לרשותך או עם מלווה רשמי.

לאחר התדריך אני מגיע לשגרירות פולין בלונדון יחד עם מתנה, רעייתי אם כי איננה אמורה להצטרף למסע, אבל כך, להרגשת ביטחון. היא תמיד משרה עלי ביטחון. אנחנו ממתינים בחדר הסבה רגוע ואני יודע ששנינו מצולמים. בהגיעי לוורשה כמה ימים אחר כך אני רואה למרגלות כבש המטוס את אנשי צוות הצילום הפולני ועמם עלמה אחת, במבט מלמעלה, שתי טיפות מתנה. "איזה ממזרים" אני אומר לעצמי, קלעו לא רע לטיפול שלי. "זאת אנה, המתורגמנית שלך" מציגים לי אותה. "מניפולציה מספר אחת" אני אומר לעצמי "סידרו לי מתורגמנית שארגיש כמו בבית". הימים הבאים, גדושי סיורים, צילומים, ראיונות, הכול סביב אתרים בעלי משמעות יהודית-שואתית כמו רחוב מילא 1 שם שכנה מיפקדת הפרטיזנים היהודים, או האנדרטה למרד גטו ורשה, או מוזיאון יהודי חדש שזה עתה נחנך, כולם אתרים שטרם נודעו מאז הנתק לציבור הישראלי. בערב אנו מתייגעים בצילומי חזרות ובמופע של התיאטרון האידי של שורמיי, שירים אידישאים שהיו לאבני דרך בתרבות הישראלית וגרוני נחנק. למשל "צימוקים ושקדים" או "העיירה בוערת". השחקניות והשחקנים כולם צעירים פולניים שלמדו אידיש לצורך המופע. האולמות מלאים בקהל פולני הנשאב לחיזיון האתני-פולקלוריסטי הזר, הרי לא נותרה קהילה יהודית בפולין של 1977 להוציא - קומץ קשישים. הכתבה שלי מצטלמת ונרקמת, חומר נפלא. אני מגיע כל ערב למלון "פורום", המלון המודרני יחסית היחיד בעיר הקומוניסטית המדורדרת, מותש, נופל למיטתו, מת. וכל ערב, כחצי שעה לאחר הגיעי, שעה ששמורות עיניי כבר דבוקות ומבשרות הירדמות מתוקה – צלצול בטלפון. אני נשלף מראשיתה של השינה, אנה המתורגמנית שדומה קצת למתנה, על הקו. "מיכאיל" היא אומרת בקול מתוק למדי, "איך אתה מרגיש?" "קייבינימט" אני אומר בלבי, "בשביל זה את מעירה אותי?" ולאנה, אני אומר "תודה, בסדר גמור, אם את מתעניינת, מדוע לא תבואי לשתות אתי קפה למטה בלובי?"

"הייתי רוצה" אומרת אנה בקול צרדרד "אבל אתה יודע איך זה אצלינו, אסור למי שאינם אורחי המלון להיכנס למלון, חבל, העיקר שנתראה מחר". ועכשיו אני זקוק לדקות ארוכות כדי להישאב בחזרה אל מתיקותה של

השינה. היא צודקת. בלובי של ה"פורום" שלט גדול האוסר על מי שאינם אורחים להימצא שם ובכל קומה יושבת 'בבוסקה' קשישה 24/7 המשגיחה על כל נכנס ויוצא. ייתכן שהן מתחלפות, במשמרות, לי כולן נראות אותו הדבר. התסריט הזה חוזר על עצמו בערב השני והשלישי ואני מחליט להתקשר לנספח התרבות של שגרירות ארה"ב כדי שיפענח בעבורי את התופעה. למחרת הוא מגיע לארוחת בוקר, דיפלומטים זרים כמובן יכולים להיכנס חופשי וכשאתי מדווח לו על קורותיי ומגיע לקטע בעניין אנה והטלפונים הכאילו מפתים בלילה הוא מחייך ואומר: "מניפולציה מוכרת ושמישה. היא פשוט בודקת שאתה בחדר, במלון, שלא יצאת לבילוי כלשהו או פגישה עלומה" ופניו עוטות מבע של בוז קל וזלזול "איזה איש תמים הכתב הישראלי הזה". אלא שזאת התבררה כמניפולציה קטנה, פשוטה. ישנה אחרת, הרבה יותר כבדה. לאחר וורשה נסענו מערבה לקראקוב ולאושוויץ (אושוויץ). מיותר להסגיר את רגשותיי שעה שנכנסתי בשערי "העבודה משחררת" של מחנה ההשמדה אושוויץ. "אתה הישראלי הראשון המבקר כאן עכשיו משהפכנו את המחנה למוזיאון ממלכתי של פולין" הסבירו מלוויי "זהו בית הקברות היהודי הכי גדול בעולם" אמר "מנהל המוזיאון" בראיון.

מיכה לימור, שליח הטלוויזיה והרדיו לאירופה במחנה ההשמדה אושוויץ 1977

לאחר השלמת הצילומים והראיונות באושוויץ, בירקנאו וטרבלינקה טסתי עם הפילים היקר מפז ארצה (וידאו הגיע לטלוויזיתנו רק עשור מאוחר יותר) לערוך את הסרט באולפנים בירושלים. הסרט הוקרן ב"מבט שני" (תכנית תחקירים זכורה לטוב) והיכה את הצופים הרבים בתדהמה. ניצולי שואה טולטלו מחדש אל זיכרונותיהם הכואבים ונוטרי האידיש שנתפסה כבר כשפה גוועת נפעמו מ"התרבות הגלותית" שקמה

לתחיה בידי שחקנים צעירים, פולנים נוצרים. תוך זמן קצר נרכש הסרט בידי תחנות טלוויזיה בארצות הברית, הוקרן שם בקרב קהילות יהודיות ופתח, יחד עם קמפיין מתוחכם ומהונדס לעילא של שגרירות פולין בארה"ב, שער לתיירות יהודית אמריקנית גואה אל אתרי השואה בפולין.

זאת הייתה אפוא המניפולציה הפולנית הגדולה. החל משנת 1975 שקעה פולין הקומוניסטית (כמו רוב מדינות הגוש הסובייטי) במשבר כלכלי כבד מכל קודמיו. חובה הלאומי איים להטביעה ומהומות על רקע ההתרוששות הכללית ותנאי חיים מידרדרים החלו להסתמן בחוצות. בהיסטוריוגרפיה התבלטו למשל ההפגנות בגדנסק. הוועד המרכזי בראשותו של אדוארד גייריק, יורשו של גומולקה, הגה רעיון ליצירת הכנסה דולרית. יש לפתח, כך התנבא ככתוב בפרוטוקולים של הוועד המרכזי, תיירות יהודית אמריקנית תוך ניצול רגשות היהודים ל"אתרי השואה" בפולין. "התכנית העסקית" הבטיחה הכנסות דולריות שתגוררנה גם השקעות אמריקניות. נתקבלו כמה החלטות, החשובות ביותר, להכריז על אתר אושוויץ ומחנות השמדה אחרים כמוזיאונים, להקים מוזיאון שואה בוורשה, לטפח את אנדרטאות גטו ורשה ולייסד את התיאטרון האידי על שם קמינסקה. נתמנה שר לענייני התרבות היהודית, הבמאי הזניח עד אז, אבל שאפתן ופעיל, היהודי שמעון שורמיי. הוא שוגר להתכנסות היהודית במדריד כדי לחזור עם רעיונות, עם תכנית.

אני, כן אני, עבדכם הנאמן, וההבטחה שאפיק סרט ראשוני ובלעדי לטלוויזיה הישראלית על אתרי שואה ויהדות בפולין, היינו התכנית עמה חזר לוורשה. ותוכניתו אכן צלחה. מעל ומעבר. משלהי שנות השבעים החלה, בעקבות הסרט והקמפיין שעורר, תנועת תיירות יהודית מארה"ב ומאירופה לפולין (ולמים גם 'מצעד החיים' מישראל) שתרמה לאישוש הכלכלה הפולנית עד כי נמצאה במצב הכלכלי הטוב ביותר בין ארצות הגוש הקומוניסטי שקרס בשלהי שנות השמונים. שורמיי הודה באזני, כאשר נפגשנו באחד מביקוריו בישראל בשנות ה-90, כי היה זה הוא ששיכנע אז את שולחיו למדריד כי אם תצא הבשורה בדבר האפשרות לבקר באתרי השואה בפולין מישראל מדינת היהודים היא תתקבל כאמינה ומעודדת לבקר בפולין, יותר מאשר קמפיין פולני בעידן הקומוניסטי. "ואתה קיבלת סקופ חשוב לטלוויזיה שלך, נכון?" מתוחכם היה ומתוחכם נשאר.

את המסע שהפך עם השנים לגיטימי ומבוקש עשיתי שוב, פעם אחר פעם, עם נשיא הקונגרס היהודי

מצורף צילום: עם שמעון שורמיי, המתורגמנית אנה וזקני ורשה 1977

העולמי נחום גולדמן שכונה בפולין "מלך היהודים" בעת ביקורו בעקבות סרטי, עם הנשיא חיים הרצוג בביקורו הממלכתי לאחר התפוררות הגוש והפיכתה של פולין לעצמאית (1991), עם תורמים גדולים ל"קרן היסוד", עם המבצע למציאת הקרון האוטנטי ששימש להסעת יהודי הונגריה לאושוויץ והצבתו כמוצג במחנה בירקנאו, ובפעם האחרונה לפני שנתיים כסטודנט בסמינר בין-לאומי שהתקיים בברסלאו (וורוצלב).

את המתורגמנית הראשונה שלי, אנה, לא פגשתי שוב מעולם.

שמור לבעלי מידות טובות

דיור מוגן
המותאם, אישית,
למידותיכם.

רשת דיור מוגן
פסגות כרמל
מיסודו של ארגון עולי מרכז אירופה

אתם כבר עברתם כל כך הרבה, אתם יודעים בדיוק מה מתאים לכם יותר ומה פחות. אנחנו שמחים לספר לכם שאחד הבתים שלנו, בהחלט מתאים לכם. ממש למידותיכם.

רשת פסגות כרמל מציעה מגוון דירות בגדלים שונים, החל מחדר אחד ועד 3.5 חדרים, דירות סטודיו, דירות גג, עם מרפסת ובלעדיה, עם בריכה אם תרצו ועם שקט ופסטורליה אם תעדיפו. גם מסלולי ההתקשרות תפוזים למידותיכם. אתם תחליטו, אתם תבחרו, כי מי כמוכם יודע מה טוב עבורכם. התקשרו עוד היום, ואל תשכחו לשאול אותנו על הדירות החדשות לגמרי, בקומת הפנטהאוז בפסגת חן. דיור יוקרתי, מפנק ומתוכנן היטב, מותאם לצרכי דיירים מבוגרים ומשקיף אל נוף המפרץ. זו באמת הפסגה של הדיור המוגן, והיא, כבר אמרנו, בדיוק למידותיכם.

לפרטים ומידע נוסף:
04-8119445

פסגת מאפו פסגת ביאליק פסגת חן פסגת אחזה פסגת התשבי

לכתוב זה טוב

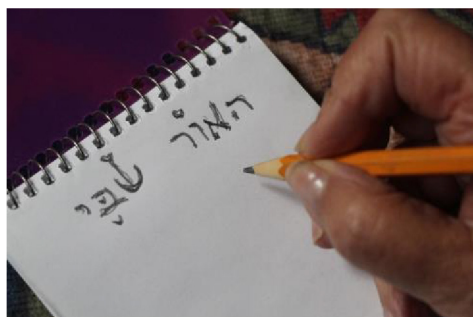
על שלומות, חוסן נפשי וכתובה טבעית ד"ר דליה לורנץ

פתח דבר

בימים של אי-ודאות, איננו במיטבנו מהבחינה הנפשית והגופנית ואנו מתקשים ביתר שאת להתמודד עם מצבי לחץ ודחק.

כתיבה טבעית במקצבי הנשימה ופעילות הלב תורמת לחוסן נפשי ולשלומות. זו כתיבה ללא יומרה וללא מורא המותנית במתן "רשות עצמית" להתנסות, המיועדת לכותב המוכן להתנסות בחוויית הכתיבה.

זו הזמנה לכם, ציבור הקוראים, לכתוב ולשתף את כולנו בפינה קטנה ב"קהלתון".

הנפש כותבת, היד מובילה
הראש לפעמים יוצא לחופשה
ה"אני" אוהבת, העין בוכייה
הנפש מרקדת - אני חופשייה!
(משתתפת בסדנת כתיבה)

"שלומות" (Wellbeing) על פי האקדמיה ללשון העברית היא מצב של רווחה גופנית, נפשית וחברתית המושגת באמצעות אורח חיים בריא. "אורח חיים בריא" הוא שילוב נכון של שלושה מהגורמים שנודעת להם השפעה על חיינו: תזונה נכונה, פעילות גופנית והפחתת לחצים.

אנשים בעלי רמה גבוהה של שלומות סביר שיהיו מאושרים יותר, יחוו מערכות יחסים מספקות יותר, ורמת תפקודם תהיה טובה יותר. אולי הם אף יזכו לחיים ארוכים יותר...

"שלומות" משמעה חיים המתאפיינים בגישה חיובית לחיים: הנאה מהרגע החולף, ממגע הטבע, מהיכולת לשהות בחברת עצמי, מתקשורת זורמת ומן היכולת להעניק ולתת יותר מאשר לקבל.

הבריאות חשובה לנו מאוד: אנו הולכים לבדיקות, נוטלים תרופות, מקבלים חיסונים שונים ובכל זאת אנחנו חרדים ולחוצים. לפיכך אנו "משלימים" את הצורך בבריאות באמצעות רפואה חלופית, מדיטציה, יוגה, הליכה, תחביבים וכדומה. וכן אנו מחפשים דרכים נוספות להפחית את העומס הכבד המוטל עלינו ולשחרר את הלחצים הדחוסים בתוכנו.

לחץ ודחק (stress) מקורם בהפרת האיזון בין הגוף לנפש עקב איום פיזי או נפשי. לחץ מתבטא בקושי, במצוקה, בסבל ובכאב. הקשר גוף-נפש כה הדוק, שגם דאגות מטרידות, חששות וחרדות

משפיעות על הגוף ובאים לידי ביטוי בעייפות, בחוסר שינה, בגוש בגרון, בדפיקות לב מואצות וכד'. לחץ עלול לגרום להיווצרות מחלות ואף להביא להזדקנות מואצת.

החיים בצל הקורונה אינם מלבבים כשהם מלווים בחרדה מוגברת, בבדידות, בעצב ובמצב רוח עגום. כדי להתגבר על מצב האי-ודאות ולהחזיר, עד כמה שאפשר, את השליטה לידינו, אנו זקוקים לחוסן נפשי (resilience), דהיינו היכולת להתאושש ולהמשיך להתפתח למרות הקשיים.

מחשבה עצמאית, תושייה, כושר התמודדות וכן גמישות מחשבתית מקנים לאדם חסינות נפשית בפני חרדה ואי-ודאות ומקלים עליו את ההתמודדות עם נטל החיים. חסינות שכזו - חלקה מולדת וחלקה נרכשת, ואת החלק הנרכש נוכל לטפח, אם נבחר בכך.

כשהאש בוערת
והלהבה בי סוערת
אני, את עצמי,
לעיתים מאבדת.
נאבקת לגבור
על העשן השחור
שולה את עצמי
מבין הגחלים:
לא חרוכה, לא פגומה -
רק יותר חזקה
(משתתפת בסדנת כתיבה)

כיצד אפשר לרכוש חוסן נפשי ולהעצים את עצמנו? נוכל לעשות זאת במגוון דרכים ובהן האמנויות היצירתיות, הן אלו העוסקות בתוצר והן אלו המתמקדות באדם ובתהליך היצירה. שימוש פעיל בדמיון ובחושים מהנה, מעניק אנרגיה ומקנה מבט מחודש על הסובב אותי ועל עצמי.

עם האמנויות היצירתיות נמנים ציור, פיסול, דרמה, מחול, מוזיקה וכדומה, וגם כתיבה מסוגים שונים המחזקים את הכותב. ישנן סדנאות כתיבה מגוונות ובהן "השירתרפיה היצירתית".

"שירתרפיה יצירתית" משמעה כתיבה ספונטנית עם דמיון ורגש ועם מקצבי הנשימה ופעימות הלב, והיא סוג של מדיטציה שמקרבת את האדם לעצמו. יש בה ביטוי עצמי, הקלה על כאב והתמודדות עם רגשות. זו התנסות פשוטה שיש בה הנאה, שחרור מתח ולחץ ולפרקים היא אף מקנה לאדם תובנה. גלום בה פוטנציאל מיטיב לטווח הקצר ולטווח הארוך גם יחד.

הכתיבה ב"שורות קצוצות" מחברת את המקצב למילים וטוענת אותן במשמעות. שורות קצוצות הן שורות קצרות שאינן ספור ליניארי. כל אחד (כמעט) יכול להתנסות בכתיבה הזורמת מאליה שאינה נתונה לביקורת ולשיפוט. מה

שחוסם את הכתיבה הוא החשש שמא היא "טיפשית" או אינה לפי כללים כלשהם. אולם, אם נניח על כפות המאזניים מתח ולחץ גופני ונפשי מול חיסון - חוסן גופני ונפשי, נמצא שהגורם המכריע את הכף הוא היתרונות הניכרים הגלומים בכתיבה התורמת לחוסן האישי.

חוטי כסף שזורים בשערי
ואני כה צעירה בנפשי
שוברת חומות
בארץ החלומות
יוצאת לטייל
עם תרמיל ומקל
ומכבליי - להשתחרר
(משתתפת בסדנת כתיבה)

בסתיו חיי
מפויסת עם עצמי
אין בי עוד כוח
למלחמות עקרות
תנו לי מעט שקט
ומה שנותר מחיי -
ליהנות שוקטת
(משתתפת בסדנת כתיבה)

מאחר שבימים אלו לא מתקיימים מפגשי סדנאות "שירתרפיה יצירתית" פנים אל פנים, חשבנו במערכת ה"קהילתון" שמוטב לייחד פינה צנועה ליצירות כתיבה ספונטניות ופשוטות שלכם, שישמחו את כולנו. לא צריך אף להזדהות בשם מלא; די בשם פרטי או בראשי תיבות.

מאחר שאנו נמצאים בימי אורות החנוכה, סוף השנה האזרחית וראשית שנה חדשה, מוצעים בזה "עוגני כתיבה" מתחום האור והאש: צבעים, תחושות, רגשות ומחשבות כגון: "האש שבי", "האור שבי", "שלהבת", "להבה", "מול הנר הדולק", "בוער לי", (מותר לבחור גם כל נושא אחר).

דוגמאות:

האש שבי
המילים שאני אומרת
המחשבות שאני חושבת
הכעס מצטבר בי
באש פנימית בוערת
אני פוחדת
לגעת, להיחשף, לפגוע
לגרום לנזק
שאין ממנו
דרך חזרה.

האור שלי
האור שלי תמיד דולק
נותן לי חיים
מאיר את יומי
מסדר נשמתי
והוא תמיד שלי.
(משתתפים בסדנת כתיבה)

סוף דבר

אתם מוזמנים לקחת עט ונייר, לנשום נשימה עמוקה ולתת לעצמכם רשות להפליג על כנפי הדמיון. לא לחשוב - רק לאפשר לאסוציאציות לזרום באופן חופשי - ובן רגע נולד שיר קסום קטן.

את השיר אנא שלחו אליי לכתובת הדוא"ל: Dahlia.Lorenz@gmail.com, ונפרסם אותו חתום בשמכם הפרטי או בראשי התיבות של שמכם בפינה ייחודית ב"קהילתון" שלנו.

אל חשש: השיר שכתבתם אינו עומד לביקורת ספרותית או פסיכולוגית. זהו, בפשטות, מבעו הייחודי של אדם במשפחה אוניברסלית.

תודה.

מבורה לבורה

אילנה זבירין

באחד מימי הקייץ כשנכנסתי לביתי שיחקה בחצר בת השכנים החמודה שנוהגת לפטפט אתי. וכך בערך התנהלה לה השיחה:

- את יודעת יש לי בעוד כמה ימי יום הולדת
- ומה קבלת במתנה מההורים?
- את הקורקינט הזה החדש. וגם כולנו ניסע לבורה בורה!!
- ??? (כבר חישבתי בראשי כמה תעלה נסיעה כזו לכל המשפחה שלהם, ומתי יסעו אם עכשיו משתוללת הקורונה). - אבל בנימוס אמרתי בקול רם: גם אני הייתי שם ביום הולדתי, לפני שנתיים.
- לא יכול להיות היא אמרה, זו מסעדה לגמרי חדשה, והיא בכנרת!! ואז נזכרתי בסביצ'ה הנפלא שאכלנו יום יום במשך כשבועיים כשביקרתי בפולינזיה הצרפתית ובאי פסחא לפני שנתיים. כל יום סביצ'ה מעט אחרת, ותמיד נפלאה! מתכון אין, אבל תמיד צריך להתחיל מדגים שנדוגו זה עתה. אפילו מהאקווריום במסעדה. ובכן: חתיכות מרובעות של דגים נאים (לא מבושלים) בערך בגודל של 2 ס"מ מרובע, הרבה בצל סגול חתוך קוביות או פרוסות, הרבה מיץ ליים, מעט ירקות מגורדים כגון גזר או מלפפון, פרות כמו אננס מנגו או פאפאיה, טריים, לא משומרים, מעט מלח ים. מערבבים קלות בידיים. אוכלים מייד. אין שאריות. טעם גן העדן לא שוחזר מאז. מי שיכול להשיג דג טרי, ולא דג ברכות כמו קרפיון, ומוכן לנסות- תבוא עליו ברכה. את קילקול הקיבה חטפתי דווקא באחת העצירות בדרך הארוכה הביתה, שנמשכה קרוב ל-80 שעות, והייתה חנייה ולינה במלון מפואר.

ואני מנסה לשחזר מעט מגן העדן של בורה בורה:

וזאת הבקתה שלי. כלומר, חדרי במלון. יכולתי להגיע אליו בשחייה, או בסירה קטנה, או ללכת סחור סחור

בשבילים נטויים על המים הרדודים בין בקתות אחרות. ההפתעה הייתה שחלק גדול מהרצפה היה עשוי מזכוכית שקופה. ההפתעה היותר גדולה היתה שבלילה אפשר היה להאיר את קרקעית הים מתחת לבקתה ולראות דגים. והרי ההוכחה: ומה עושים בבורה בורה: ראשית הגעתי לשם דרך איים אחרים כטהיטי, ווהינה, מוריאה ודרך אי הפסחא. כמובן בטיסות מאוד ארוכות דרך צ'ילה. פולינזיה

הצרפתית היא מדינה ענקית בגודלה, לא מבחינת גודל השטח הכללי אלא בגלל המיקום הנרחב שלה. המון איים קטנים בלב האוקיינוס. לא ידעתי, שהתושבים בפולינזיה, הם אזרחי צרפת לכל דבר. יש להם זכות

בחירה כמו לכל אזרח צרפתי וילדיהם יכולים ללמוד בכל אוניברסיטה צרפתית בחינם וכהנה וכהנה זכויות.

באופן מסורתי הכלכלה מבוססת על חקלאות, גידול פרות כמו אננס ודייג. היום יש הרבה תיירות נופש.

טיילנו בינות למטעי אננס, טעמנו ליקרים של אננס ועוד מוצרי לוואי.

שטנו הרבה בים. החול דק ולבן כמו קמח. רואים דגים בכמויות גדולות, וגם דגים גדולים מאוד. הרבה דגים שאין אנו מכירים כאן. אבל באילת יש דגים צבעוניים, בפולינזיה פחות. התפתיתי לקנות מסיכת צלילה יותר מקצועית ועיני נפקחו לעושר הימי, אין צורך לצלול מקצועית, די בציפיה עצלה תוך שחיה.. הצדף הזה נמשה מהים, אבל נשאר בבורה בורה.

הזריחה והשקיעה כל כך מיוחדות, שבינ לבין הצפייה הלילית שלי ברצפת הזכוכית הפרטית לא נשאר הרבה זמן.

ואיזו מזכרת הבאתי מפולינזיה הצרפתית? למעשה שום דבר חומרי. הרבה חשק לנסוע שוב לסוף העולם לפני שיעלם. לאיים רחוקים לפני שייראו כמו כל העולם, לראות מה נותר מתרבויות אחרות משלנו. את זכר הטעם והריח של אננס ופאפאיה טריים, את הזריחה בחמש בבוקר, כשאני כבר על החוף או במים, ואך... את טעם הסביצ'ה !!!

לא אכנס כאן למוצא האתני ולא להיסטוריה. אבל תמונת הספן של ספינתנו בימי הנופש אומרת הרבה!

העמוד של עדנה מרקוביץ

טיול בזמן קורונה

טיול בזמן קורונה סובב כינרת יחד עם בני אלון וכלתי מאיה. זמן קורונה, זמן געגועים: לילדים, לנכדים לחברים ולמשפחה הקרובה והרחוקה. מוצאת את עצמי מוקפת באנשים, וחשה את עצבונם, חרדתם, דאגתם ופחדיהם והעיקר תחושת האי-וודאות מה יהיה אתנו, עם הממשלה, המדינה והעולם? אנשים מסתגרים בבתיים בלי לראות את האור בקצה המנהרה. הפסיכולוג פרויד אמר: "הפחד הוא אב האכזריות".

שייקספיר אומר במחזה המלט: כמה עייפים עבשים רצוצים וחסרי תוחלת נראים לי החיים בעולם הזה. ג'יימס סטיבנס אומר: "במאה ה-20 חדלו בני האדם לפחד מאלוהים והחלו לפחד מחיידקים". מנסה להיצמד לפתגם סיני: המילה "משבר" נכתבת בסינית בשני סימנים:

1. סכנה.

2. הזדמנות.

מתוך תובנות אלו התייעצתי עם ילדיי שאמרו: "בואו נצא ליום של כיף טיול משותף של שלושתנו". אומרים ועושים!

הטיול: צפון הארץ.

8.00 יציאה צפונה, עוצרים לקפה בבית קפה משובח "נדב קינוחים" ברמת ישי. פוגשים ידידים נחמדים (כולם עוטים מסיכות). ממשיכים בנסיעה לכיוון הכינרת. עוצרים בכפר חיטין ומחליטים לעלות ברגל לצוק הארבל. חבושים בכובעים מטפסים לראש הצוק. מבט נפלא לכינרת ולבקעת גינוסר. מצלמים וממשיכים לכינרת. הכינרת ריקה כמעט מאנשים ומלאה במים. עולים על כביש עוקף כינרת דרך יישובי עמק הירדן. עולים דרך כביש הסרפנטינות לכיוון אל חמה ברמת הגולן. רמת הגולן הצפונית צבועה בצבעי קיץ צהובים.

אנחנו אוהבים צהוב. אחר כך יורדים דרך כביש 789 לעין גב. מסעדת "מרינדו" מקבלת אותנו במאור פנים. התנאי: לשבת במרחק מסועדים אחרים ולעטות מסיכות. המסעדה משובחת ואנו במצב רוח מעולה. מסיימים בקפה ועוגה וממשיכים הביתה. לסיכום: הפתגם הסיני מוכיח את עצמו. שעת המשבר הביאה הזדמנות.

בקעת גינוסר – צולם ממצוק הארבל

צולם בהרי הגליל

ספרים רבותי ספרים

"מנצחת" – מאת ישי שריד סקירת ביקורת על ספר חדש

רעיה טילינגר

תכירו את אביגיל, פסיכולוגית, סגן אלוף במילואים.

באזרחות, מטפלת בעיקר בנפגעי הלב קרב ותיקים, נותנת הרצאות במכללה לפיקוד ומטה ומדי פעם מבקשים ממנה להתגייס לכמה ימי מילואים ליחידות מיוחדות. 'איפה שאנחנו נתקעים', אמר לה הרמטכ"ל הנכנס רוזוליו, אותו מכירה אביגיל עוד מן הימים בהם הוא היה מג"ד והיא קצינה צעירה ועתודאית, 'זה על הקרקע, בקרבות היבשה, פנים אל פנים. שם הורגים וחוטפים אותנו, שם אנחנו שוקעים בבזבז. יש לנו ילדים עדינים, לא לימדנו אותם להרוג'.

אביגיל, על פי הגדרתה, היא מומחית לפסיכולוגיה של ההרג. 'בני אדם הם יצורים

רכי לבב', כך מתחילה אביגיל הרצאה בפני קורס מג"דים... 'אני כאן כדי לעזור לכם ולחיילים שלכם לנצח את האויב, להרוג אותו ולהישאר בחיים. אני יודעת מה צריך לעשות כדי להפוך חיילים לקטלניים יותר, ממושמצים יותר וחסנים מפני טראומה'.

היא אם לא נשואה לשאול, נער בן שמונה עשרה שעומד להתגייס לצנחנים. אביו של שאול, הוא לא אחר מאשר הרמטכ"ל רוזוליו. שאול אינו יודע מי אביו ואביו אינו מכיר אותו. הוא פרי אהבתה של אביגיל לרוזוליו והסכמתו להיות איתה לילה אחד כדי שתהרה. היא הבטיחה לו שלא תתבע ממנו הכרה, תמיכה וקשר עם הילד.

המקצוע של אביגיל דומה למקצועו של אביה שהוא פסיכואנליטיקן, מטפל ידוע בשנים עברו. כיום נותרו לו רק כמה מטופלים ותיקים. הוא בן שמונים וארבע, חולה בסרטן הדם שימיו הולכים ואוזלים. סב אוהב לבנה שאול.

אבא של אביגיל מבקר אותה על המקצוע שבחרה להתמחות בו. 'זה שילוב מסוכן וגרוע בין פסיכולוגיה וצבא - זה הניגוד הגדול ביותר שאני יכול להעלות על דעתי. הצבא הוא אחדות טוטלית שמוחקת את היחיד, ואילו במקצוע שלנו את מטפלת רק באינדיבידואל, והנאמנות שלך כלפיו היא מוחלטת'. 'העברת את השיטות של הקפיטליזם לצבא, כמו שעושים פסיכולוגים שעובדים בשביל בעלי מפעלים. אבל בצבא אין אפילו ועדי עובדים, אז אפשר לעשות איתם מה שרוצים, גם לשלוח אותם למות'. למרות הביקורת של האב הנערץ אביגיל אינה חוזרת בה מן הבחירה המקצועית שלה.

היא פסיכולוגית צבאית אחרת. בניגוד לפסיכולוגים הצבאיים שרוב עבודתם במשרדים, אביגיל מצטרפת ליחידות הלוחמות בפעילות קרבית כדי לראות ולהבין בגוף ראשון את קשיי הלוחמים בצאתם לקרב ואיך

ניתן "לחסן" אותם, להפוך אותם למנצחים. ביחידת הצלפים בגבול רצועת עזה היא משתתפת בצליפה ובהרג של מפגין.

כששבים החיילים מן הקרבות אביגיל יודעת לאבחן למי מהם יש המבט המסוים בעיניים והוא יגיע אליה לטיפול אחר כך כהלום קרב שלעיתים אי אפשר יהיה לשקם את חייו והוא יעביר אותם מסומם מתרופות ולעיתים מאושפז בבתי חולים פסיכיאטריים. לא ניתן, מסתבר, לחסן את כולם מן הטראומה. אי ההצלחות הללו אינן מזיזות אותה מאמונתה כי: 'בני אדם יילחמו לנצח...תפקידנו לעזור להם לנצח...כי אין דבר הפוגע בבריאותו הנפשית של חייל כמו מפלה.'

היא מטפלת לא שגרתית וספק אם יחסיה עם המטופלים תואמים את כללי האתיקה של הסתדרות הפסיכולוגים. היא שוכבת עם חלק מן הגברים, מקיימת מערכת יחסים מאוד לא מקובלת עם טייסת, שלה העבירה סדרת שבי. מאפשרת לה לסיים את הקורס, נשארת עימה בידידות עמוקה על גבול היחסים הלסביים ומעניקה לה מתנה מאוד מיוחדת.

כך מנהלת אביגיל את חייה ביד רמה עד שפורצת מלחמה. שאול בנה יחידה הוא בין הלוחמים. 'אל תפחד לירות, שאולי, אמרתי לו ברגע האחרון, אחר כך נתמודד עם התוצאות, רק שתצא משם בחיים.' שאולי יצא שלם בגופו מן הקרב ופגוע בנפשו.

הדרך שלימדה אביגיל את מפקדיו להתמודד עם חייל מוכה הלם קרב, מפחידה אותה כשמדובר בבנה. 'אילו היה חייל סתם בגדוד, לא הבן שלך, כיצד היית מטפלת בו עכשיו? הייתי משאירה אותו שם, בין החברים שלו שהם ינסו לדובב אותו ולחזק אותו לקראת החזרה למלחמה, כך אמר הנוהל שלנו.' אבל בעת מבחן אמיתית היא אינה מסוגלת להשתמש בנוהל אותו כתבה בעצמה. היא משתמשת בדרגותיה וסמכותה כדי להוציא את בנה מהגדוד ולו לשעות מועטות ואפילו שוקלת לרגע מטורף אחד פתרון נורא שיעשה אותו לא כשיר לקרב.

ברגע הנורא הזה מתערב אביו של בנה, הרמטכ"ל, מפקד המלחמה. גם הוא מסתבר עקב אחר הקורות את בנו במלחמה ולו אין ספקות. הרגע שבו הוא מתייצב בפני שאול כאביו הוא גם הרגע שבו הוא לוקח אותו בחזרה לשדה הקרב.

'הם פסעו החוצה זה לצד זה, חייל צעיר וחייל זקן...עד שטיפסו למסוק והמריאו אל החזית.' כול מי שנזכר בעת הקריאה של המשפט הזה בעקידת יצחק, אינו טועה כנראה.

הדילמות שעולות מן הספר הן הדילמות של חיינו כאן. חיים על החרב המקדשים את החרב ומקדשים הרבה מאוד אמצעים כדי להשיג מטרה שכנראה אין לה התכנות – ניצחון מוחלט, מוחץ, שאחריו אולי תשתנה המציאות. בשם המטרה הזו נפגעים חלק מן החיילים ונפשם מצולקת לכול חייהם ובאחרים מנסים להכחיד את הרגש הבסיסי ביותר של אדם אל אדם – חמלה.

לקורא את 'מנצחת' אין ספק באשר לדעתו של הסופר - ישי שריד, בנו של ח"כ יוסי שריד המנוח, על אביגיל, המקצוע אותו בחרה לעצמה ואולי גם על הארגון שבו היא עובדת.

'מנצחת' מרתק בעיוות שלו עד הסוף שבו ישאל את עצמו הקורא האם אביגיל היא מנצחת או מנוצחת והאם אין היא אלא בת דמותה של המדינה שלנו והמחירים שהיא משלמת כיוון שאינה מוכנה לשקול שום פתרון

אחר זולת ניצחון מוחלט.

התחביב

התחביב שלי: סריגת נעלי תינוקות

תמר מגדל

דודתי אלזה אדמוני ז"ל (אחות אבי ולטר גולדשמידט ז"ל - ילידי פולדה הסמוכה לפרנקפורט-אם-מייין) נהגה לסרוג בחמש מסרגות נעלי תינוקות ולהעניקם כמתנה להולדת תינוקות של חבריה וידידיה. אני ילידת קבוץ גבעת ברנר (וחיפאית כ- 45 שנים) הייתי מאד קרובה לדודתי ומדי קיץ הייתי מבלה את ימי החופש הגדול בבית משפחת אדמוני בקרית מוצקין. אז נחשפתי לראשונה לתחביב החמוד הזה. הקשר החם והקרוב ביני לבין דודתי אלזה נמשך עד מותה (בשנת 1997 בבית האבות "אחוזת בני ברית" בחיפה). לצערי כאשר דודתי נפטרה, טרם הספקתי ללמוד ממנה את קסם הדבר. לכן יזמתי עם בתה (בת-דודתי דבה אדמוני שגב ז"ל) "סדנת סריגה". נפגשנו בבית קפה בקרית ביאליק ולמדתי ממנה את רזי "הפטנט" של דודתי. וכך, מחובבת סריגה של כל סוגי הסוודרים שסרגתי לכל בני משפחתי ובעיקר לנכדיי שכבר בגרו ולא השתוקקו לסריגי, עברתי לסריגת נעלי תינוקות. אני מאמינה שכל אישה באשר היא מתגעגעת לאחוז בידה תינוק חמוד, להרגיש אותו, להריח אותו ולחבקו קרוב לליבה. וכך דרך סריגת נעלי התינוקות החמודים הרגשתי את קרבתם ומתיקותם של תינוקות, רובם אלמונים לי, להם הענקתי באהבה את הנעליים הקטנות והחמודות. במשך הזמן הסריגה בחמש מסרגות נראתה לי מסובכת ומייגעת וחיפשתי דוגמא יותר קלה ונוחה. דפדפתי בז'ורנלים לסריגת בגדי תינוקות ומצאתי דוגמא שמצאה חן בעיני. אותה שדרגתי קצת ומאז אני סורגת בכיף ובקלות נעלי תינוקות בשתי מסרגות. בימי הקורונה כשהייתי בסגר בביתי ולא יכולתי לצאת ולקנות צמר, השתמשתי בכל שאריות הצמר הרבות שהיו לי ותוך האזנה להרצאות הזום המעניינות סרגתי הרבה נעלי תינוקות אותם נתתי לכל המעוניין - בכיף ובשמחה. חברת מערכת קהילתון - אילנה זבירין - ראתה והתוודעה לתחביבי זה והציעה לי לכתוב את הכתבה הזאת. אני שמחה לתרום משהו משלי לעיתון ולקהילה שאני חברה בה מזה כמה שנים כבת הדור השני להורים ילידי גרמניה. עלי להוסיף ולציין שגם אמי מיקי ליבק ז"ל (ילידת העיר צביקאו בפלך זאקסן) הייתה סורגת נהדרת וחרוצה וסרגה בעיקר על מסרגה אחת יצירות רבות ויפהפיות. ממנה כנראה ירשתי את הזיקה והאהבה לתחביב הסריגה מאז ילדותי. וכך אני ממשיכה לסרוג בעיקר בגדים לתינוקות, שמיכות נעימות ומלטפות, אפודות, כובעים ובעיקר כאמור - נעלי תינוקות. זו הרגשה נהדרת ליצר "יש מאין" - באהבה ובהנאה, להעניקם ולדעת שתינוק חמוד או תינוקת חמודה יילבשו אותם בכיף וייהנו מחמימותם.

בתי הורים

ברכה לשנת 2021

דוד סימה

ריבון העולם אנא תן לנו כוח,
את ימי הקורונה לעבור ולצלוח,
לצאת מן הסגר ועולמנו לפתוח,
בבריאות טובה וצלילות של המוח.

קצבו של הטבע ברור וקשוח,
ושנה חדשה מפציעה, אין ויכוח,
אך איתה התקווה, שיש כבר ביטוח,
אותו חיסון שייתן לנפשותינו לנוח.

כי הגיעה העת שנצא שוב לשוח,
לשאוף ריחות שדה, לחוש קרירות הרוח,
לפגוש המשפחות בשמחה ובלב פתוח,
כשחיוך של אושר על פנינו משוח.

ונשאיר את הקורונה כסיפור לא יאמן,
ונברך כולנו יחד, אמן ואמן.

נעים להכיר

מאת אורן וינר – המנהל הנכנס ל"פסגת ראשוני כרמל"

אני נרגש וגאה להיכנס לתפקיד המנהל של בית הדיור המוגן "ראשוני כרמל" כמחליפה של צלילה רצין נוראל האהובה. עברנו שנה לא פשוטה, מורכבת ומאתגרת שבה העולם כולו ניצב בפני אויב חדש שמגיח ותוקף את האנושות כולה בכל מקום וללא הבדל בין מדינות, שפות, תרבויות ומיקום גאוגרפי. הגלובליזציה, אשר הביאה לקדמה, פיתוח ושגשוש של המין האנושי בעת החדשה, מראה לנו גם כיצד וירוס בלתי נראה מסין יכול להשפיע על כלכלות העולם כולו ולפגוע במיליוני בני אדם ובכך להבליט את התלות האמתית שיש לנו זה בזה.

בהשכלתי, אני עורך דין וכלכלן עם תואר שני במשפטים ועם ניסיון ניהולי רב ומגוון. אני, אשתי ושני ילדיי מתגוררים בשכונת רמת אלמוגי בחיפה. את רשת "פסגות כרמל" ומוסדותיה אני מכיר מזה שנים רבות. זו גאוה אישית שלי להצטרף למשפחה הגדולה של "פסגות כרמל". אעשה כמיטב יכולתי להוביל את בית הורים "ראשוני כרמל" להישגים, הצלחות ורגעים שמחים רבים.

שנת COVID19 או שנת הקורונה 2020 שינתה את חיינו אך הצוות המדהים של ראשוני כרמל עשה לילות כימים כדי להגן על הדיירים, על המחלקה הסייעודית ועל כלל הצוות עצמו ובני משפחותיהם. נעשו התאמות רבות, היו סגרים והגבלות אך את המנגינה אסור להפסיק. המשכנו לקיים שגרה של אירועי תרבות, הקמה של ערוץ 900 שמילא את מסך הטלוויזיה בתכנים מעודדים ויפים, פתיחת שני סבבים לארוחת הצהריים ועוד התאמות גדולות וקטנות כדי להגן עלינו מהנגיף והמגפה. בדיקות קורונה, מטושים, ריסון, רמזורים הם חלק מאוצר המילים המיוחד שייצר בתודעה שלנו. שלא נשכח גם, עבודה עם מסכות כירורגיות למרות שאנחנו לא בחדר ניתוח, חלוקים חד פעמיים, מיגון, מדידת חום, ריחוק חברתי ואלכוג'ל בכל מקום, ועוד ועוד.

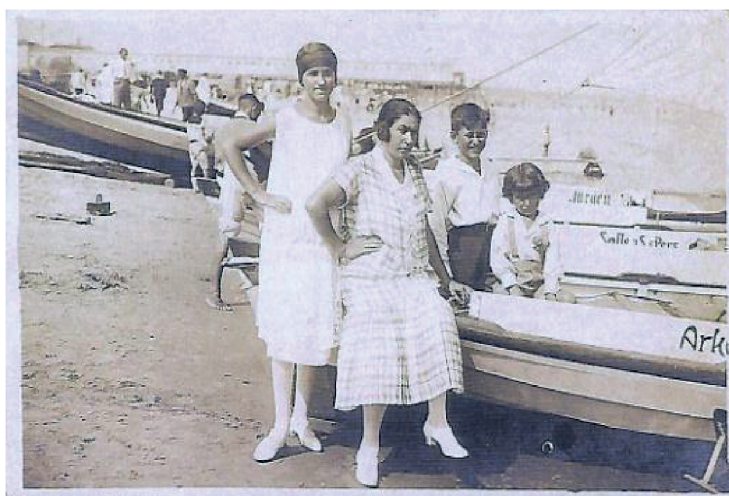
והנה נרתמו מיטב המדענים הממשלות והארגונים השונים ויש חיסון של כמה חברות ענק והוא כבר כאן. פרויקט "לתת כתף" התחיל וגם אנחנו ב"ראשוני כרמל" קיבלנו כבר הצטרפנו לתהליך. החיסונים ניתנו לכל הדיירים כולל לעובדים זרים ולמטפלות בטוח לאומי שחוסנו אתנו ביחד. לאט לאט נוכל להתחיל לחזור לשגרה המוכרת שנראתה לנו כה מובנת מאליה.

אני מאמין גדול ברוח האדם והרצון שלנו לחיות חיים עם משמעות, עם תרבות, עם הנאה ממה שעושה לנו טוב ולכן אני אופטימי מטבעי ואני יודע שאנו בדרך הנכונה. מי ייתן ובשנה הבאה נוכל להמשיך ליהנות ולחגוג משמחות כשאנו מוגנים וחופשיים.

משה שובר

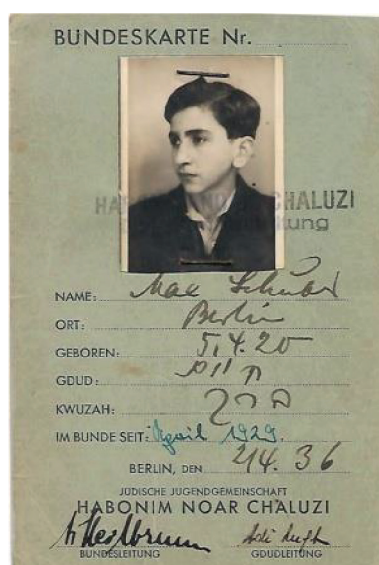
101 שנה להולדתו

ב 8 באפריל 1920 בגרמניה בעיר דסאו עירו של משה מנדלסון מחולל ההשכלה והאמנציפציה, התייצב הסוחר יוסף שובר בפני פקיד מרשם האוכלוסין והודיע לו שלאשתו סופי ולו נולד 3 ימים קודם ב 5 באפריל בן. אח לדורי ופינחס בשם משה אפרים מקס והוא בן לדת משה.

ברכת הרצל וציוני דסאו לחתונת יוסף וסופי

הוריו של משה היו אמידים ובעלי בית מסחר כלבו לבגדים וצרכי בית. יוסף היה חבר בתנועה הציונית עוד טרם נישא לסופי. וכך משה, כמו אחיו ואחותו, היה מילדותו חבר בתנועת "הבונים". הוא סיים את ביה"ס היסודי ועבר ללמוד בבית הספר המקצועי שליד הבאוהאוס (BAUHAUS) בדסאו כדי ללמוד מקצוע שיכין אותו לעליה לארץ.

oben: Blick in die Askanische Straße (vor 1905)
unten: ein Triumph-Motorrad (vor dem Laden Alex Stamm)
S. 1123: Askanische Straße 39a (um 1925)

עם תפיסת השלטון על ידי הנאצים בתחילת 1933, הוכרז רעיון הבאואהאוס בכלל ובית הספר המקצועי בפרט כ"אמנות מנוונת". משה הועבר על ידי אביו לברלין כדי שימשיך להשתלם בנגרות בעבודה כשוליה אצל "מאייסטר". בעת הזו משה כבר היה מאורגן תחת חסות ארגון "עליית הנוער" של רחה פראייר והתגורר יחד עם נערים אחרים כמותו בבית הקהילה שליד בית הכנסת הגדול ברחוב Oranienburg. שם נפלה בזכותו גם ההזדמנות הגדולה ללמוד עברית אצל שניים מגדולי המדענים היהודים בגרמניה- תחילה אצל פרופ' הרץ (הארי) טורצ'ינר (טור-סיני) בעל המילון המודרני הראשון עברית/גרמנית ומאוחר יותר נשיא ועד הלשון העברית וחתן פרס ישראל ובהמשך אצל פרופ' פרנץ אולנדורף לימים מייסד ודיקן הפקולטה להנדסת חשמל בטכניון, מורה אהוב בבית הספר "בסמ"ת" וחתן פרס ישראל.

לאחר פרסום חוקי נירנברג ב-1935 נאסר על המאייסטר הגרמני להעסיק נערים יהודים. משה עבר למחנה ההכשרה של עליית הנוער לקראת עלייתו במסגרת נערים גרמנים כמוהו שהוכשרו לקראת לימודים בבית ספר המקצועי המיוחד "טיץ" שהוקם על ידי יהודי גרמניה בקיבוץ יגור. בפברואר 1937, הגיעו הנערים על סיפון האנייה "גלילה" לנמל חיפה. והוא המשיך את לימודיו במגמת נגרות. אביו יוסף, שילם את שכר לימודיו בבית הספר עד סיום הלימודים ב-1939.

האב יוסף שרצה לעלות לא"י והאם סופי, לא עזבו בתחילה את גרמניה בגלל שתי סיבות:

א. כך ייעץ המשרד הארצישראלי וב. הבת דורי שהשתלמה כטבחית בלייפציג והתאהבה בבעלה לעתיד איזי. אך בליל ה-9-10 בנובמבר, 1938 באה המכה הגדולה- ליל הבדולח!

חדשות דסאו 9 בנובמבר עמוד 2pgקנחדשות דסאו 9 בנובמבר עמוד 1pgקנבבוקר יצאה קריאה בעיתון של דסאו בכותרתו "לפגוע ביהודים" ורשימה

Deffauer Stadtnachrichten

Am Mittwoch, 9. November 1938

Die Weltanschauung / Nr. 203

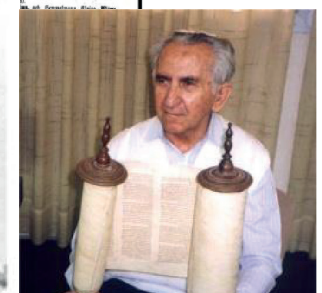
In Deffau leben noch 204 Juden / Hier sind ihre Namen! / Halte die Augen offen!

Deffauer Juden

Der Schrift hat Juden 204 Namen in Deffau... (Text continues with a list of names and addresses)

Nun ist es genug!

Der Schrift hat Juden 204 Namen in Deffau... (Text continues with a list of names and addresses)

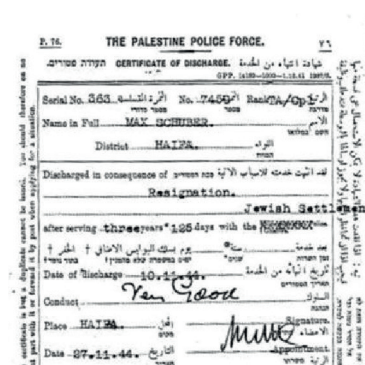
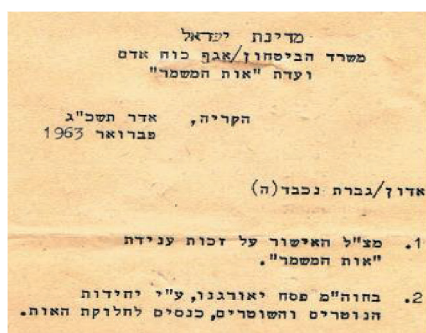

בית הכלבו של משפחת שובר נבזז במשך שלושה ימים וכל רכושם וכספם הוחרם "כדי לפצות את העם הגרמני על נזקי היהודים". סופי ויוסף שובר כעת חסרי כל, עוד קיבלו סרטיפיקט ועזבו עם ספר התורה המוצל ביולי 1939 ממש ברגע האחרון לארץ ישראל. בכאב לב השאירו מאחוריהם את הבת דורי שבעלה הטרי נאסר על ידי הגסטפו ונשלח לבוכנוואלד. דורי עדיין האמינה שבעלה ישוחרר, אך נאסרה ונשלחה תחילה לוורשה ולבסוף הושמדה ב 1943 במאידנק.

קורפורל משה שובר במדי נוטרות.מסמך ב 1937 בהיותו בן 17 הצטרף משה לשומר הצעיר ובמהרה היה למרכז קן התנועה בהדר העליון. במקביל גם התגייס ל"הגנה" והכיר את אשתו לעתיד רגינה רבקה לבית קלוצ'קובסקי איתה התחתן באוגוסט 1940 בבניין הרבנות ברחוב ארלזורוב בחיפה.

בתחילה עבד בנגריה של אחיו פינחס ברחוב השומר. שנקראה "שלושת הנגרים" אך מיד אחרי החתונה הצטרף הזוג הטרי לגרעין השומר הצעיר שהקים את הקיבוץ העירוני ה' בפתח תקוה ושחבריו הצטרפו מאוחר יותר לכפר מסריק ולקיבוץ שריד. חיי הקיבוץ לא התאימו לזוג הצעיר. משה ורבקה עזבו את הקיבוץ ועברו לגור בחיפה ומשה שובר הצטרף למשטרת היישובים העבריים.

במקביל עבר הזוג להתגורר באחוזה ומשה ביחד עם חברו יחיאל זלץ היו אחראים על שמירת הדרכים המובילות על קו פרשת המים מאחוזה לבית אורן ולעוספיה. עיקר עבודתו זו ביצע משה כשהוא רכוב על סוס משטרה וחבוש בכובע אוסטרלי. תוך שירותו זה שלח אותו ארגון ההגנה למחנה האימונים והכשרת המ"מנים בג'וערה אשר הקנתה לו גם את קבלת דרגת הקורפורל במשטרת הישובים המנדטורית משה שוחרר סופית מהמשטרה בנובמבר 1944. במקביל היה אחראי כקצין קשר על מערכת הקשר של ההגנה וההתחברות החשאית לקווי התקשורת של הבריטים. בנוסף היה אחראי על בניית "סליקים" בנוה שאנן, באחוזה ובכרמל. עם סיום מלחמת העולם השנייה המשיך בתפקידיו ב"הגנה" שם מונה גם למפקד "פלוגות הפועל" (הגדנ"ע של אותם הימים) ובתחילת שנת 1945 החל לעבוד בעיריית חיפה תחילה בתחזוקת הכבישים ואח"כ כממונה על הגנים. משה שובר שירת כקצין הקשר של חיפה עד למלחמת העצמאות ולאחר שחלה במחלה קשה ונותח ניתוח נדיר להסרת אונת הריאה, התעקש עוד להמשיך לשרת עד שהתמוטט במהלך הקרב על פורידיס ושוחרר לתמיד מהשירות.

בניהולו של משה שובר נבנו ויושמו פרויקטים רבים ברחבי חיפה כגון גנים ציבוריים: גן הזיכרון, עין הים, גן דוניה, טיפוח ואדי לוטם עם שבילים עד בית החולים 10, טיילת יפה נוף על בריכת הנוי שבאמצעיתה, שתילת שדרת שיחי הרדוף הנחלים לאורך הכביש- ממחנה דויד דרך שדרות העצמאות ועד קריית חיים וגולת הכותרת בניהולו הקמת גן האם עם גן החיות והמכון הזואולוגי. עוד פרויקט מיוחד ששובר ניהל ב1956

היה ניהול ופיקוח על בניית המעבר התת קרקעי מתחת לרחוב בלפור ואולם שיא גאוותו היה הרעיון והביצוע שלו אישית- הצבת "העוגן על הסלע" בעין הים- המשמש סימלה המוחשי ביותר של העיר חיפה כעיר נמל. משה גם ניהל ופיקח על הקמת תערוכות שונות בחיפה ת"י 56, תערוכת הנשק, תערוכת הפרי בגן בנימין ותערוכות פרחים שונות.

ב 1956 הועבר משה תחילה בהשאלה ומאוחר יותר ב 1957 באופן קבוע למועצת פועלי חיפה כמזכיר "הסתדרות הטכנאים הלבורנטים והשרטטים" ומרכז מועצות הייצור בצפון ובמסגרת זו יזם ב 1958 את הקמת "בית הספר לטכנאים" שליד הטכניון ולניהולו התמנה אינג' גרשון הראל. במקביל סיים בהצלחה את השתלמותו כטכנאי ייצור, תחום מקצועי שעדיין לא היה מוכר בארץ ומאוחר יותר השלים לתואר הנדסאי וסיים בהצלחה גם את ביה"ס הארצי לניהול וקורסים לליווי וניהול קבוצות לחו"ל במסגרת "הסתור" כשהגה בעצמו את הרעיון ממנו נהנים כל עובדי ישראל עד היום- הקמת קרן ההשתלמות, להשתלמות המקצועית ומאוחר יותר את רעיון "גמול ההשתלמות" בתחום המקצועי הרחב.

יחד עם מנהל ביה"ס לטכנאים שליד הטכניון אינג' גרשון הראל, טרח רבות להחדרה ולהכרה במונח המקצועי Practical Engineer שמשה בעצמו המציא לו את השם העברי "הנדסאי". יחד עם גרשון הראל הקים משה את בית הספר הארצי להנדסאים שליד הטכניון והפך למזכיר הסתדרות ההנדסאים בצפון הארץ וחבר המזכירות הארצית עד לפרישתו בסוף 1985 ונבחר כמייצג גימלאי ההנדסאים בהסתדרות הגימלאים עד יום מותו.

המוטו של משה שובר כמזכיר אגוד מקצועי " אין עובדים לא טובים, רק מנהלים לא מקצועיים" אם עובד לא מתאים קיבל קביעות, המנהלים אשמים, לא העובד! שובר שימש באין ספור ועדות וארגונים והיה מעורב מספר רב של הסכמי עבודה שבהם שימש תמיד כגורם המפשר והמקשר.

במקביל מילא גם שני תפקידים נוספים-

חבר הוועד המנהל של "קופת חולים" עד 1986 שבמסגרתו ייסד ביחד עם חברו מתקופת ההגנה יחיאל זלץ את בית החולים הגריאטרי "כרמל" ונציג הציבור בבית הדין לעבודה של מחוז הצפון.

לאחר שיצא לגימלאות המשיך בפעילות הציבורית בהסתדרות הגימלאים בכרמל ובפעילות ציבורית התנדבותית במסגרת "בני ברית" בליווי ודאגה לחוסים במעונות לנערים בסיכון וכן הלאה.

משולחן הקהילה

בתשבע וייס, מנהלת הקהילה

שנת 2020 הסתיימה ושנה חדשה החלה. בזמן כתיבת שורות אלו, הקורונה עדיין כאן ואנו שוב בסגר, זו הפעם השלישית. התקופה לא קלה לאף אחת ואחד, כולנו מרגישים את המועקה והחשש מחד ואת הפליאה שכך מתפקדים כמעט שנה. יחד עם זאת, יש אור בקצה המנהרה: החיסונים כנגד נגיף הקורונה. כולנו תקווה שלאחר קבלת שתי המנות יתאפשר יותר ביטחון ויותר חופש להיפגש עם בני המשפחה וחברים.

בקהילה שלנו השתדלנו וממשיכים להשתדל לתמוך, לעזור ולספק עניין והנאה גם בתנאים של קשר מרחוק. בשבועות האחרונים שלפני הסגר המהודק המועדון הקהילתי שב לפעול במתכונת מצומצמת ואנו מתכננים ככל שיאפשרו התקנות להרחיב, לחדש ולחזור לחיי תרבות משותפים בקהילה ובמועדון. הנהלת הארגון קיבלה החלטות בהתחשב בתקופה. החלטה על הפחתה בשנת 2021 בגובה דמי החבר והחלטה לעידוד מצטרפים חדשים. זו הזדמנות לחשיפה של הארגון ופועלו בפני הבן/בת/נכד/ה שלכם, תוכלו לצרף אותו/ה כחברים בארגון ללא עלות בשנת 2021. מצורפת בזה ההודעה המפורטת. אנא הישמרו כולכם בתקופה הקרובה, יתכן שאנו קרובים לשוב לחיים רגילים אך עדיין הקורונה איתנו. כמו תמיד, אנחנו אתכם, אך עדיין מרחוק. מאחלת שנה אזרחית טובה ובריאות איתנה,

גם בימים אלו אנו אתכם, בטלפון ובדואר אלקטרוני.

אל תהססו לפנות אלינו: טלפון: 04-8258989,

דוא"ל: batsheva@beit-horim.org.il

דיור מושלם
שירותי דיור מוגן בביתכם הפרטי

חורף חם עם דיור מושלם!
04-8119445

הודעה לחברי ארגון "פסגות כרמל"
(מיסודו של ארגון עולי מרכז-אירופה)
בנושא דמי חבר לשנת 2021 והצטרפות חברים חדשים

חברות וחברים יקרות ויקרים,

נוכח אירועי מגפת הקורונה שהחלו במרס 2020 ויסתיימו, לתקוות כולנו, בראשית 2021, החליט הוועד המנהל של הארגון למתן בשנת 2021, באורח חד-פעמי, את דמי החבר ולהעמידם על **50 ₪ לחבר בלבד** (במקום 180 ₪ בשנה רגילה). דמי החבר לזוג, לשנת 2021 יעמדו אפוא על 100 ₪ (במקום 225 ₪).

יתירה מזאת - חברי ארגון המשלמים את דמי החבר **עד סוף חודש מרס 2021 מוזמנים לצרף צאצא מדרגה ראשונה** כחבר בארגון (בן/בת/נכד/נכדה), למשך שנת 2021 **בלא תשלום נוסף**.

הוועד המנהל אף **מוזמין את דיירי בתי הדיור המוגן** של "פסגות כרמל" שאינם חברים בארגון, להצטרף לארגון באותו תשלום לשנה זאת. הצטרפות דיירים לארגון תזכם בהשתתפות באירועי הארגון ופעילויותיו (טיולים, אירועי תרבות, חוגים - לכשיחזרו במהרה בימינו לסדרן) ובנטילת חלק בהשפעה על מוסדות הארגון ומהלכם, על-פי תקנון הארגון.

הוועד המנהל מציע לחברי הארגון להסדיר בהקדם תשלום דמי החברות ומאחל לכולם שנת 2021 בריאה, מעניינת, מפויסת וטובה.
(חברות מידע על פעילויותיו של הארגון יונחו בדוכני הקבלה של הבתים)

ניתן להסדיר את התשלום טלפונית, באמצעות כרטיס אשראי,
אצל מזכירת הקהילה, ענת
טלפון: 04-8258989

לחילופין, ניתן לשלוח המחאה בדואר למשרדי הקהילה.
יש לרשום את ההמחאה
לפקודת: ארגון עולי מרכז אירופה, ולשלוח למשרדי הקהילה לכתובת:
שד' מוריה 55, חיפה 4357320

גליון מס' 1 - שנה 38 - ינו'/פבר' 2021 - תשפ"א

קהילתון

בעבר "היים אקספרס"

ט"ו בשבט - אביב בפתח

